

Особливості програмно-нормативного регулювання змісту фізичного виховання учнів молодшої школи

Юрій Голод¹, Мар'ян Пітин², Андрій Синиця³, Лідія Ковальчук⁴

Опубліковано	Секція	УДК
28.04.2025	Фізична культура і спорт	373.5.01
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15393975		

Анотація

У статті розглянуто питання фізичного виховання учнів молодших класів у контексті Нової української школи. Підкреслено необхідність оновлення програм фізичного виховання та впровадження варіативних модулів, які відповідають інтересам учнів. Основну увагу приділено спортивним іграм як ефективному засобу підвищення мотивації, фізичної підготовленості та загального стану здоров'я школярів. Встановлено, що для середньої та старшої школи застосування спортивних ігор врегульоване в типовій програмі, тоді як у молодшій школі науково обґрунтовані рекомендації щодо їх використання відсутні. *Метою* дослідження є визначення змістових акцентів програмно-нормативного регулювання фізичного виховання учнів молодшої школи. Використано *методи* теоретичного аналізу, узагальнення, історичного аналізу, порівняння та документального дослідження. *Результати*. Особливу увагу приділено автономії вчителя у виборі форм, методів та засобів навчання, що сприяє впровадженню компетентнісного підходу та авторських методик. Встановлено реалізацію змісту навчальної програми з фізичної культури через дві основні змістові лінії: «Рухова діяльність» та «Ігрова та змагальна діяльність». Перша передбачає формування базових фізичних навичок, розвиток фізичних якостей, корекцію постави та профілактику плоскостопості. Друга – виховання ініціативності, відповідальності, співпраці, формування мотивації до рухової активності через спортивні ігри. Акцентовано увагу на інтеграції спортивних ігор у навчальний процес з метою активізації рухової діяльності, забезпеченні оптимального рівня фізичної підготовленості учнів. *Висновки*. Вдосконалення науково-методичного забезпечення фізичного виховання має бути узгоджене з загальними завданнями освітнього процесу. Наголошено на важливості застосування спортивних ігор як ефективного засобу розвитку фізичних якостей, формування здоров'язбережувальної компетентності та підвищення мотивації молодших школярів.

Ключові слова: результати навчання, спортивні ігри, мета і завдання, рухова діяльність.

¹ Голод Юрій Михайлович, аспірант, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Україна, ORCID:0009-0001-1887-8335, Ispanez25@gmail.com;

² Пітин Мар'ян Петрович, д.фіз.вих, професор, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Україна, ORCID: 0000-0002-3537-4745, pityn7@gmail.com

³ Синиця Андрій Володимирович, к.фіз.вих., доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна, ORCID ID: 0000-0001-6608-919X, E-mail: andrii.synytsia@pnu.edu.ua

⁴ Ковальчук Лідія Валеріївна, к.фіз.вих., доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна, ORCID: 0000-0002-2973-8979, lidia.kovalchuk@pnu.edu.ua

Features of programmatic and regulatory framework for the content of physical education of primary school students

Annotation. The article examines the issue of physical education for primary school students in the context of the New Ukrainian School. The need to update physical education programs and introduce variable modules that align with students' interests is emphasized. The main focus is on sports games as an effective means of increasing motivation, physical fitness, and overall health among students. It has been established that, while the implementation of sports games in secondary and high schools is regulated by a standard curriculum, scientifically based recommendations for their use in primary education are lacking. **The aim of the study** is to determine the key content aspects of the regulatory framework for physical education in primary school students. The research methods applied include theoretical analysis, generalization, historical analysis, comparison, and documentary study. **Results.** Special attention is given to teacher autonomy in selecting instructional forms, methods, and tools, which facilitates the implementation of a competency-based approach and authorial methodologies. The study identifies the realization of physical education content through two key thematic lines: *“Motor Activity”* and *“Game and Competitive Activity”*. The first focuses on developing fundamental physical skills, improving physical attributes, posture correction, and flatfoot prevention. The second aims at fostering initiative, responsibility, collaboration, and motivation for physical activity through sports games. Emphasis is placed on integrating sports games into the educational process to promote movement, ensure an optimal level of physical preparedness in students, and enhance engagement. **Conclusions.** The improvement of scientific and methodological support for physical education must be aligned with the overall educational objectives. The study highlights the significance of sports games as an effective tool for developing physical attributes, forming health-preserving competencies, and increasing motivation among primary school students.

Keywords: learning outcomes, sports games, goals and objectives, motor activity.

Вступ

Стан здоров'я юнацтва та молоді викликає занепокоєння. Простежується постійне погіршення показників фізичного та психічного компонентів. Це пов'язане, здебільшого, з малорухливим способом життя. Уроки фізичної культури у школі, значною мірою, не спонукає до достатніх адаптаційних змін в організмі та загалом має малу зацікавленість серед школярів [1; 2; 3; 4].

Нині очевидно є потреба корегування програм занять з фізичної культури та впровадження найбільш актуальних для дітей засобів на основі різновидів видів спорту та рухової активності [5; 6].

Система шкільного фізичного виховання побудована на варіативних модулях в середній школі. Це дає змогу освоїти різноманітні види спорту у відповідності до можливостей школи і побажань учнів.

Провідна діяльність для дітей пов'язана із застосуванням різноспрямованого змісту ігрової діяльності. Вона є основою пізнання, навчання та виховання. За допомогою цього відбувається активізація рухового режиму школярів, дотримуються принципи особистісно-орієнтованого підходу, покращення фізичної підготовленості й здоров'я, підвищення мотивації тощо [7; 8].

На сучасному етапі розвитку наукової думки з фізичного виховання школярів надзвичайно велика увага приділяється питанням Нової української школи. Наголошується на особливостях оцінювання навчальних досягнень, мотивації молодших школярів до ефективної реалізації освітніх завдань.

Вивчення досвіду рухової активності дітей шкільного віку вказує на широке застосування засобів спортивних ігор. Багато вказують на значну популярність цієї

групи видів спорту. Для представників середньої та старшої школи процес провадження засобів унормований на рівні відповідних типових програм. Разом із тим, для учнів молодшої школи це питання залишається відкритим, адже відсутні науково-обґрунтовані пропозиції до змісту фізичного виховання на цьому освітньому рівні [1; 2; 3; 6; 9].

Таким чином визначено необхідність пошуку резервів програмно-нормативного регулювання змісту фізичного виховання учнів молодшої школи для впровадження комплексного застосування засобів спортивних ігор.

Мета дослідження: встановити змістові акценти програмно-нормативного регулювання змісту фізичного виховання учнів молодшої школи.

Методи дослідження: Використано методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, аналізування документальних матеріалів, абстрагування, історичний метод, порівняння.

Результати

Упродовж тривалого періоду можна спостерігати динамічний розвиток навчально-методичного забезпечення процесу фізичного виховання у загальноосвітніх школах. Це пов'язано як зі змінами підходів до викладання, так і з баченням ролі фізичного виховання у структурі Нової української школи.

Розглядаючи еволюцію змісту програм з фізичного виховання для учнів 1-4 класів звернемо увагу на рекомендації фахівців. Вони, більшою мірою, запропоновані у комплексних працях або у навчальних програмах різних років [10; 11; 12; 13; 14].

Більшість даних вказують, що фізична культура виступає самостійною галуззю діяльності у соціокультурному просторі та повинна викладатися в загальноосвітніх закладах самостійним предметом [10, 11, 12, 13].

Окрім того звернемо увагу, що починаючи з 2010–11 років активно у структурі предмету фізична культура розглядається інваріантна частина, що сформована на загальнодержавному рівні та повинна бути однаковою для всіх закладів загальної освіти, незалежно від приналежності, підпорядкування та форми власності.

Спільною метою реалізації освітньої компоненти «Фізична культура», що відображена в багатьох нормативних документах [10, 11, 12, 13] є набуття учнями досвіду з різних видів діяльності, серед яких є місце для пізнавальної, практичної, соціальної; мотиваційної, а також розвиток потреби у збереженні й зміцненні здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, організації здорового способу життя.

Загальний перелік завдань (освітніх, оздоровчих та виховних), що повинні реалізовуватися в межах предмету «Фізична культура» є достатньо великим та передбачає комплексний підхід. Серед них у джерелах інформації для учнів 1-4 класів наведено такі [5; 6]:

- розширення рухового досвіду, вдосконалення рухових дій. Це завдання було інтерпретованим у пізніших документах як формування здатності до володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

- розширення функціональних можливостей систем організму та збереження та зміцнення здоров'я школярів, забезпечення оптимального рівня фізичної підготовленості;

- формування загальних уявлень та обізнаності з питань фізичної культури і спорту. Воно отримало дещо розширене формулювання, а саме – виховання розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування практичних навичок самостійних занять фізичними вправами та більш сучасне тлумачення як – розвиток здатності використовувати навички

самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримання санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– комунікація учасників процесу фізичного виховання. В контексті крайніх документів воно відображене у використанні різних способів пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення; розвиток здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– формування морально-вольових якостей та позитивного відношення до оточуючої дійсності. У більш сучасному трактуванні воно викладене як виховання емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесною гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на олімпійських іграх та в інших спортивних змаганнях.

Окрім того зміна вектора та впровадження концепції НУШ дало підстави для інтерпретації та розширення завдань у межах фізичного виховання [6] та включення до переліку таких: розвиток здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників стану свого здоров'я та фізичного розвитку та формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення.

Звертаючись до традиційного змісту предмету «Фізична культура» варто наголосити на основних компонентах. Це інформаційний (поєднання знань про наукові засади фізичного виховання зі спрямованістю освітнього предмету на пріоритети фізичного, психічного, духовного розвитку та соціального здоров'я, умови та способи його збереження та зміцнення); операційний (засвоєння цінностей фізичної культури, орієнтація практичних методик на розвиток пізнавальної і творчої активності учнів, реалізація диференційованого підходу); мотиваційний (знання основ збереження й зміцнення здоров'я, формування індивідуальних ціннісних орієнтацій, задоволення соціально-значущих та особистісно-орієнтованих потреб) [5; 6].

Нашу увагу привернув структурний підрозділ програми Програма предмету «Фізична культура» способи рухової діяльності. Він містить кількарівневий підхід до формування культури руху за допомогою різних «шкіл». До них належать школи: культури рухів з елементами гімнастики, пересувань, м'яча, стрибків, активного відпочинку (рекреації), розвитку фізичних якостей, постави. Зазначимо, що для реалізації більшості з них, окрім шкіл культури рухів з елементами гімнастики та постави можуть бути застосовані засоби на основі ігрових видів спорту.

Більшістю регламентуючих документів визначено головні вимоги до сучасного уроку фізичної культури. Серед них: диференційований підхід до учнів з урахуванням стану їхнього здоров'я, статі, рівня фізичного розвитку та підготовленості; оптимізація освітнього процесу із застосуванням елементів інноваційних методів навчання і виховання за активного здійснення міжпредметних зв'язків; забезпечення освітньої, виховної, оздоровчої, розвивальної та інструктивної спрямованості; формування в учнів умінь і навичок самостійних занять фізичними вправами.

Важливо зауважити, що результати, досягнуті учнями впродовж навчального року не оцінюються. Вони є лише орієнтирами для подальшої корекції роботи та для вдосконалення рівня фізичної підготовленості. На їх підставі учитель має можливість вносити корективи з метою більш ефективного використання різних форм і методів навчання.

Показовим є розподіл годин в межах основного програмного матеріалу, запропонованого Круцевич Т.Ю. зі співавторами [2]

Таблиця 1

Орієнтовна сітка розподілу програмового матеріалу в навчальних годинах для уроків фізичної культури [2]

Способи фізкультурної діяльності	Клас, год.			
	1	2	3	4
Школа культури рухів з елементами гімнастики	17	17	17	17
Школа пересувань	26	25	24	24
Школа м'яча	12	14	16	17
Школа стрибків	8	8	8	8
Школа активного відпочинку (рекреації)	17	16	15	10
Школа сприяння розвитку фізичних якостей	У змісті відповідних розділів програми			
Школа постави	На всіх уроках			
Визначення динаміки змін показників розвитку фізичних якостей	2	2	2	6
Резервний час	20	20	20	20
Всього:	105	105	105	105

Нині визначені Концепцією Нової української школи [6] пріоритети загальної середньої освіти також пов'язані з Державним стандартом початкової освіти, який вступив у дію з 1 вересня 2018 р. Виконання вимог зазначеного документу є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності.

Важливо, що унормовується два цикли навчання для початкової освіти (1-2 і 3-4 класи) згідно вікових особливостей розвитку та потреб дітей. Це зроблено з метою подолання розбіжностей у досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти [10; 11; 12; 13].

Тобто можна говорити про необхідність планування окремих освітніх впливів для цих двох груп з позицій фізичного виховання та інших компонент освітнього процесу молодшої школи.

Важливим, що у цій ситуації автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою щодо змісту та форм викладення, методів і засобів навчання у межах освітніх програм, розробленням та впровадженням авторського змісту, проектів, інноваційних освітніх методик і технологій та насамперед методик компетентнісного навчання.

Загально прийнято, що тривалість уроків у закладах освіти становить: у перших класах – 35 хвилин, у других–четвертих класах – 40 хвилин, у п'ятих-одинадцятих класах – 45 хвилин [6].

Виходячи з даних навчально-методичних джерел [2; 6; 8] Зазначена мета і завдання реалізуються за змістовими лініями – «Рухова діяльність» й «Ігрова та змагальна діяльність».

Перша з них («рухова діяльність») передбачає формування: уявлення про фізичну культуру, сукупність різноманітних фізичних вправ, рухову та ігрову діяльність й визначає спрямованість на фізичний розвиток; покращення здоров'я та формування умінь і навичок; техніки базових вправ з гімнастики, акробатики, вправ корегувальної спрямованості, організуючих вправ; елементів, пов'язаних із незвичним положенням тіла у просторі; прикладних вправ (ходьба, біг, танцювальні кроки, лазіння і перелізання,

стрибки); навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; корекцію постави й профілактику плоскостопості.

Друга («ігрова та змагальна діяльність») передбачає виховання ініціативності, активності, відповідальності та усвідомлення важливості співпраці; запровадження рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; прагнення до боротьби, здобуття чесної перемоги та сприйняття поразки, контролю емоції, мобілізування ресурсів, оцінювання власних можливостей; виконання ролей в ігрових ситуаціях, відповідальності за рішення й визнання недоліків; планування та реалізацію спортивних проєктів тощо.

Серед основних рекомендацій для змісту уроків фізичної культури в 1–3-х класах спостерігаємо спрямованість на розвиток і удосконалення рухових дій дітей. Одним з важливих аспектів цього ж включення до змісту уроків рухливих ігор та ігрових ситуацій. У програмних документах наголошується про необхідність формування в дітей уміння робити правильний вибір [6].

Узагальнюючи інформацію наголосимо, що для фізичної культури виділено у 1 і 2 класі по 3 години [10; 12] та 3 і 4 класі також по 3 год. [11; 13]. Проте це визначає лише обсяг рухової активності. При цьому зрозуміло, що інтенсивність та специфіка рухової діяльності дітей повинна ускладнюватися, змінюватися та орієнтувати

Таким чином удосконалення науково-методичного забезпечення змісту фізичного виховання повинно тісно переплітатися з основними завданнями та узагальненою метою. Методичні рекомендації та програми, наявні на сьогодні чітко визначені та слугують орієнтиром для практиків та дослідників.

Звернемо увагу, що навчальний предмет «Фізична культура» має за мету всебічний фізичний розвиток особистості учня за допомогою засобів фізкультурної та ігрової діяльності, передбачено формування ключових фізкультурних та здоров'язбережувальних компетентностей, ціннісного ставлення до власного здоров'я, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять, виховання національно-патріотичних переконань громадянина України.

Серед важливих завдань цього процесу передбачено: усвідомлення значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми, отримання задоволення, самовираження та соціальної взаємодії; володіння різними видами рухової діяльності (фізичні вправи, рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами); встановлення причинно-наслідкових зв'язків стану здоров'я та фізичного розвитку; пошукова активність щодо корисної інформації; творче застосування набутого досвіду з фізичної культури; використання навичок самоконтролю і самооцінювання, дотримання санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки; здатність спілкування і взаємодії з іншими та робота в команді (спортивно-ігрова діяльність); емоційно-ціннісне ставлення до занять фізичною культурою та спортом, засвоєння правил безпечної і чесної гри; зацікавленість досягненнями українських спортсменів.

Досягнення зазначеного пропонується проводити за допомогою кількох змістовних ліній. Для 1–2 класів [10; 12] та 3–4 класів [11; 13] вона пов'язана здебільшого з однаковими складовими:

«Рухова діяльність» – формування уявлень про сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, зміцнення здоров'я та формування умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; виконання вправ основної гімнастики, корегувальної спрямованості (правильність постави й профілактика плоскостопості), елементів акробатики та тих вправ, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, організуючих вправ, танцювальні кроки, лазіння і перелізання, стрибки, навички володіння м'ячем.

«Ігрова та змагальна діяльність» – виховання ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих та спортивних ігор за спрощеними правилами;

співпраця під час ігрових ситуацій; формування чесної боротьби, розуміння цінності перемог та поразок, контроль емоцій, організація часу і мобілізування ресурсів, оцінювання можливостей, виконання різних ролей в ігрових ситуаціях, відповідальність за рішення, планування та реалізування спортивні проєктів.

В обох випадках цінність для нашого дослідження становить друга змістова лінія («Ігрова та змагальна діяльність»), що тісно пов'язана з використанням засобів спортивних ігор у межах уроків фізичної культури в молодшій школі.

На цьому етапі дослідження зосередимо також увагу на основних очікуваних результатах навчання здобувачів освіти в молодшій школі, зокрема на тих, що пов'язані з можливістю досягнення за допомогою комплексного застосування засобів спортивних ігор [1; 3; 6; 8]. Таким чином:

у 1 класі це сприяння формуванню правильної постави, оволодіння життєво важливими способами пересування, загальною культурою рухів; вправами для оволодіння навичками пересувань, навичок володіння м'ячем, стрибків, вправами з малим та великим м'ячем, елементарними навичками виконання стрибків (на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком); стрибків в глибину, висоту, довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг; пришвидшення з різних вихідних положень; біг почергово з ходьбою; пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, "човниковий" біг різного формату; вправ на координацію; загальнорозвивальних вправ з предметами; участі у рухливих іграх та естафетах, виконанні різних ролей в процесі рухливих ігор; дотриманні правил безпечної поведінки у процесі рухової та змагальної діяльності;

у 2 класі очікувані результати навчання здобувачів освіти пов'язані з наступним: розумінням основних фізичних якостей людини, фізичних вправ та їх впливові на формування фізичних якостей; добором та виконанням загальнорозвивальних вправ (комплексів вправ з м'ячем, скакалкою, присідання тощо); володінням навичками пересувань (ходьба широкими кроками, зі зміною частоти, ходьба і біг, біг почергово з ходьбою); подоланням штучних перешкод; володінням навичками виконання вправ з малим м'ячем (метання малого м'яча у щит, метання малого м'яча у горизонтальну ціль, метання малого м'яча з-за голови на дальність); виконанням вправ із великим м'ячем (кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей, передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підшвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому); виконанням стрибків на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів; стрибків зі скакалкою; стрибків через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибків у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибків у висоту; стрибків через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); кидками баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; пришвидшенням з різних вихідних положень, повторним бігом 3–10 м, бігом із пришвидшеннями за сигналом; стрибками зі скакалкою; пересуваннями із підкиданням дрібних предметів; вправами зі зміною положення тіла у просторі; розслабленням м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях; участю у рухливих іграх та естафетах, виконанням різних ролей в процесі рухливих ігор; дотриманням правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності;

у 3 класі очікувані результати навчання здобувачів освіти передбачають створення уявлення про історію спорту загалом; пояснення впливу позитивних та негативних чинників на стан здоров'я; добір спортивного інвентарю відповідно окремих видів спорту; основ контролю фізичного стану; виконання загально розвивальних вправ з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів; володіння навичками пересувань;

володіння навичками метання м'яча у вертикальну ціль та на дальність відскоку й метання м'яча з різних вихідних положень; виконання вправ з великим м'ячем (елементи баскетболу, футболу тощо); застосування вивчених прийомів в іграх міні-баскетбол та міні-футбол; виконання різноманітних фізичних вправ для розвитку фізичних якостей; біг за м'ячем, обручем, що котиться; прискорення до 10 м; підкидання і ловіння малого м'яча почергово правою і лівою рукою, пересування по обмеженій і підвищеній опорі з подоланням перешкод; вправи зі зміною положення тіла у просторі; варіанти "човникового" бігу; участь у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективну взаємодію з однолітками для досягнення спільних командних цілей; дотримання правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.

у 4 класі очікувані результати навчання здобувачів освіти пов'язані з уявленням про історичні віхи фізичного виховання; розумінням ролі фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму; виконанням загально розвивальних вправ в парах, з великими м'ячами, з обручами; володінням навичками пересувань (варіанти ходьба, бігу); володінням навичками виконання вправ з малим м'ячем (метання у ціль, на дальність, метання з різних вихідних положень); виконання вправ з великим м'ячем (елементи баскетболу, футболу та гандболу); застосування вивчених прийомів в іграх міні-баскетболу, міні-футболу та міні-гандболу; виконанням стрибків та їх різновидів; виконання фізичних вправ з набивними м'ячами, бігових вправ з різних вихідних положень, з прискоренням; багатократних кидків м'яча у стіну в максимальному темпі; варіанти "човникового" бігу; участю у рухливих іграх, спортивних іграх та естафетах, виконанням різних ролей в процесі рухливих та спортивних ігор тощо.

Наголосимо, що зазначена інформація та її аналізування проводилося виключно з позицій можливості реалізації засобами спортивних ігор. Тому, наприклад, серед зазначених програмних результатів навчання та змісту навчання не вказано тих, що пов'язані з елементами легкої атлетики, лижних перегонів, плавання, туризму тощо. Проте вони представлені в аналізованих програмно-нормативних документах [6; 10; 11; 12;13]

Висновки

З'ясування особливостей програмно-нормативного регулювання змісту фізичного виховання учнів молодшої школи та перспектив застосування у змісті уроків засобів спортивних ігор дало підстави говорити про наступні пріоритети для здобувачів освіти різних років.

У 1 класі акценти зроблені на формуванні правильної постави, навичок пересування, загальної культури рухів; освоєнні вправ з м'ячем, стрибків, координаційних вправ, рухливих ігор та естафет та безпечній поведінці; 2 клас – розвиткові фізичних якостей, опануванні вправ з малим та великим м'ячем, різновидах й видах стрибків, навичках пришвидшення, рухливих іграх та впливові фізичних вправ на організм; 3 клас – поглибленні розуміння сутності категорій спорту та здоров'я, виконанні вправ з предметами та без, освоєнні технічних елементів баскетболу та футболу, удосконаленні фізичних якостей через спортивні ігри; 4 клас – формуванні уявлення про історичний розвиток фізичного виховання, вивчені впливу фізичних вправ на системи організму, освоєнні вправ з великими м'ячами, обручами, елементах баскетболу, футболу та гандболу.

Зміст навчання поступово ускладнюється, включаючи теоретичні аспекти, історію спорту, контроль фізичного стану.

Враховуючи необхідність дотримання наступності у всіх компонентах освітнього процесу закладу загальної середньої освіти варто також з'ясувати основні вимоги, що

представлені в навчально-методичних матеріалах для учнів п'ятих та старших класів, що може бути перспективами подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Ярова О. Б. Фізкультурна освіта і спорт у початковій школі Євросоюзу: сучасний стан і тенденції розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4(38). С. 401–412.
2. Круцевич Т. Ю., Єрмолова В. М., Іванова Л. І. та ін. Фізична культура: програма для загальноосвітніх навчальних закладів: 1–4-ті класи. *Здоров'я та фізична культура. Шкільний світ*. 2012. № 24. С. 2–24.
3. Бабачук Ю. М., Шовкопляс О. М. Обґрунтування доцільності технологій навчання ігор з елементами спорту дітей дошкільного віку. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2013. № 107(2). С. 108–111.
4. Лемак О., Корсак О., Султанова І. та ін. Особливості фізичного стану підлітків в умовах сьогодення. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2020. Вип. 35. С. 48–59.
5. Педан О. С., Коломоєць Г. А., Боляк А. А. та ін. *Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи»*. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року № 795.
6. Боляк А. А., Коломоєць Г. А., Ребрина А. А., Боляк Н. Л. *Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах*. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
7. Деменков Д. В. Особливості навчання змісту предмету фізична культура у 1–4 класах в умовах нової української школи: методичні рекомендації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.soippo.edu.ua/.../Metodrec.pdf>.
8. Конох О. Є. *Комплексне використання засобів спортивних ігор у підвищенні фізичного стану дітей 5–6 років*: автореферат. Дніпропетровськ, 2014. 24 с.
9. Подгорна В. В., Дроздова К. В. Особливості діяльності вчителя фізичної культури в умовах Нової української школи. *Вісник Національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 147–151. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/.../vnuchkpn_2019_1_30.
10. Савченко О. Я. *Типова освітня програма, 1–2 клас*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>.
11. Савченко О. Я. *Типова освітня програма, 3–4 клас*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>.
12. Шиян Р. Б. *Типова освітня програма, 1–2 клас*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyyan.pdf>.
13. Шиян Р. Б. *Типова освітня програма, 3–4 клас*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyyan.pdf>.
14. Баженов Є. В., Коломоєць Г. А., Боляк А. А. та ін. *Модельна навчальна програма «Фізична культура. 7-9 класи»*. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 липня 2023 року № 883. 510 с.